



ՀԱՐՑԵՐ ԵՎ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. Ի՞նչ եք հասկանում ինֆորմացիա ասելով:
2. Ինֆորմացիա ներկայացնելու ինչպիսի՞ ձևեր գիտեք:
3. Որևէ կենդանու օրինակ բերեք և նկարագրեք այդ կենդանու ինֆորմացիա ստանալու ու մշակելու ունակությունները:

§ 1.2. ԻՆՖՈՐՄԱՑԻԱՅԻ ԿՈՒՏԱԿՈՒՄԸ, ՄՇԱԿՈՒՄՆ ՈՒ ՓՈԽԱՆՑՈՒՄԸ



Ինչպես արդեն գիտեք՝ *ինֆորմացիա ստանալու* համար մենք առաջին հերթին օգտվում ենք զգայարաններից: Սակայն զգայարանների միջոցով ստացած նախնական ինֆորմացիան միշտ չէ, որ *հավաստի* է. օրինակ՝ դիտելով երկնակամարում արևի շուրջօրյա պտույտը՝ մարդիք կարծում էին, որ արևը պտտվում է երկրի շուրջը, մինչդեռ, ինչպես գիտեք, ճիշտ հակառակն է:

Առավել ճշգրիտ գիտելիքներ ստանալու նպատակով մարդը հնուց սովորել է զանազան *սարքավորումներ* ստեղծել ու դրանցից օգտվել: Օրինակ՝ ձեռքը ջուրը մտցնելով կարելի է կարծիք կազմել՝ այն սառն է, թե՛ տաք, սակայն ճշգրիտ ջերմաստիճանը որոշելու համար ջրային հատուկ ջերմաչափ ենք կիրառում:



Ինֆորմացիան մարդը ստանում է ամեն պահ՝ զրուցելիս, գիրք, թերթ, ամսագիր ընթերցելիս, կինոնկար դիտելիս, երաժշտություն լսելիս և մինչև անգամ զբոսնելիս:

Ստացված ինֆորմացիան ըստ անհրաժեշտության հետազայում վեր է ածվում գրառումների, նկարների, ձայնագրությունների և այլն:

Գոյության հազարամյակների ընթացքում մարդն աստիճանաբար *գիտելիքներ է կուտակել*. մի սերնդի կողմից ձեռք բերված ինֆորմացիան փոխանցվել է հաջորդ սերնդին, որն էլ կամ հերքել է այն, կամ էլ նոր



տվյալներ ավելացնելով՝ զարգացման մի նոր աստիճանի բարձրացրել: Այսպես, օրինակ՝ զարմանալի է, բայց օրացույցի միավորը հանդիսացող օրը, որը 24 ժամ ունի, նախկինում այլ կերպ է ընկալվել: Քաղաքակրթության զարգացման առաջին շրջանում [օրը](#) չի դիտվել որպես *գիշեր* ու *ցերեկ* միավորող ամբողջություն: Այսպես՝ մեր թվարկությունից առաջ երկրորդ հազարամյակում հնդկացիները գտնում էին, որ տարին 720 օր ու գիշեր ունի, իսկ Ռուսաստանում մինչև ութերորդ դարը [օրը](#) ժամանակի հաշվարկի միավոր չի հանդիսացել, և ռուս տարեգիրներն իրենց բերած տվյալներում հիմնվել են ցերեկվա քանակի վրա:

Երկրագնդի տարբեր վայրերում գոյություն ունեն քարակերտ կառույցներ, որոնք վաղ ժամանակներում կիրառվել են արևի ու լուսնի խավարումները կանխագուշակելու, տարվա եղանակների շրջափուլերը որոշելու, գիշերհավասարի օրերին արևածագն ու մայրամուտը դիտելու և այլ նպատակների համար:



Սթոունհենջ, Անգլիա

Նման հնագույն աստղադիտարաններ են Սթոունհենջը՝ Անգլիայում, Քալենիշը՝ Շոտլանդիայում, Քարահունջը՝ Հայաստանում: Ընդ որում՝ Սթոունհենջն ու Քալենիշը մեր թվարկությունից առաջ երկրորդ դարի կառույցներ են, իսկ Քարահունջը, ըստ վերջին տվյալների՝ հիմնվել է մեզանից մոտ 7000 տարի առաջ: Կարելի է ասել, որ մարդիկ աստղագիտական գիտելիքներ սկսել են կուտակել դեռևս հազարավոր տարի-



Քարահունջ, Հայաստան

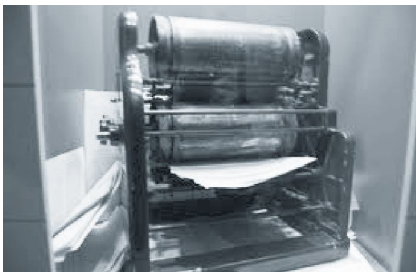
ներ առաջ: 20-րդ դարում, արդեն գեր-ժամանակակից սարքավորումների օգնությամբ՝ նոր հայտնագործություններ արվեցին. հայազգի աստղաֆիզիկոս Վիկտոր Համբարձումյանը, որը 1946 թվականին հիմնել է *Բյուրականի աստղադիտարանը*, մի շարք նման հայտնագործությունների հեղինակ է:

Մարդկությունը ինֆորմացիա ձեռք բերելով՝ [կուտակում](#) է, [մշակում](#) և [վեր ածում գիտելիքի](#):



Ինֆորմատիկան ուսումնասիրում է ինֆորմացիայի ստացման, մշակման, պահպանման և փոխանցման գործընթացն ու դրան ուղղված մեթոդներն ու միջոցները:

Եզիպտական բուրգերը, վերը թվարկված քարե կառույցներն ինֆորմացիա *փոխանցող* միջոցներ են: Մեր թվարկությունից առաջ երկրորդ դարից սկսած ինֆորմացիան սկսել են գրանցել մատղաշ անասունների մշակված կաշիների՝ *մագաղաթների* և *պապիրուս* կոչվող ճահճաբույսի միջուկներից պատրաստված բարակ թերթիկների վրա: Չինացիների կողմից առաջին և երկրորդ դարերում *թղթի հայտնագործությունից* հետո այն դարձավ *ինֆորմացիայի փոխանցման* հիմնական միջոցներից մեկը: Իսկ



Առաջին տպագրական մեքենան

երբ գերմանացի Յոհան Գուտենբերգը հայտնագործեց առաջին տպագրական մեքենան (15-րդ դար)՝ ինֆորմացիայի պահպանման ու փոխանցման ամենահզոր միջոցը դարձավ *տպագրությունը*: Այն հնարավորություն տվեց մարդկության կուտակած ինֆորմացիան տպագիր գրականության միջոցով հասու դարձնել բոլորին:



Օգտակար է իմանալ

- Քարահունջը գտնվում է Երևանից 200 կմ հեռավորության վրա՝ Սիսիան քաղաքի մոտ:
- Քարահունջի աստղագետները կարողացել են հաշվարկել, որ տարին $365+0,25$ օր է պարունակում, ինչպես նաև այն, որ երկիրը գնդաձև է:
- Ըստ հնագույն անգլո-սաքսոնական ժամանակագրության՝ Բրիտանիայի առաջին բնակիչները եկել են ... *Արմենիայից*:
- Հայազգի ակադեմիկոս Հերունու ուսումնասիրությունների համաձայն՝ հայկական Քարահունջը շատ նմանություններ ունի Անգլիայի Սթոուն-հենջի հետ: